Remonstranten Rotterdam

Kerkdienst 9 mei 2021 in de Remonstrantse Kerk in Rotterdam.

Thema Hemelvaart: 'Wat staan jullie naar de hemel te staren?'

Voorganger: dr. Koen Holtzapffel
Organist: Jos van der Kooy
Alt: Nicky Bouwers
Opname: Marileen Driesprong

Bijbeltekst: Handelingen 1 vers 1 - 11

Het eerste boek, dat ik geschreven heb, Teófilus, ging over alles wat Jezus gedaan en geleerd heeft **2**tot aan de dag waarop Hij zijn opdracht gaf aan de apostelen die Hij door de heilige Geest had uitgekozen, en ten hemel werd opgenomen. **3**Na zijn sterven toonde Hij hun met vele bewijzen dat Hij in leven was. Hij verscheen hun gedurende veertig dagen en sprak met hen over het Rijk Gods.
4Terwijl Hij met hen at, beval Hij hun Jeruzalem niet te verlaten maar de belofte van de Vader af te wachten, "die gij van Mij vernomen hebt: **5**Johannes doopte met water, maar gij zult over enkele dagen gedoopt worden met de heilige Geest." **6**Toen zij eens bijeengekomen waren stelden zij Hem de vraag: "Heer, gaat Gij in deze tijd voor Israël het koninkrijk herstellen?" **7**Maar Hij gaf hun ten antwoord: "Het komt u niet toe dag en uur te kennen die de Vader in zijn macht heeft vastgesteld. **8**Maar gij zult kracht ontvangen van de heilige Geest die over u komt, om mijn getuigen te zijn in Jeruzalem, in geheel Judea en Samaria en tot het uiteinde der aarde." **9**Na deze woorden werd Hij ten aanschouwen van hen omhoog geheven en een wolk onttrok Hem aan hun ogen. **10**Terwijl zij Hem bij zijn hemelvaart gespannen nastaarden, stonden opeens twee mannen in witte gewaden bij hen, **11**die zeiden: "Mannen van Galilea, wat staat ge naar de hemel te kijken? Deze Jezus die van u is weggenomen naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkeren als gij Hem naar de hemel hebt zien gaan."

Hemelvaart, Giotto di Bondone

Overdenking: Wat staan jullie naar de hemel te staren?

In het evangelie van Johannes vallen Pasen en Pinksteren op dezelfde dag. Op de avond van de dag waarop het graf leeg blijkt te zijn, verschijnt Jezus aan zijn leerlingen en zegt: 'Ik wens jullie vrede!' Vervolgens blaast hij over de leerlingen heen met de woorden: 'Ontvang de heilige Geest'. Zoals Jezus van zijn Vader nieuwe levensadem ingeblazen kreeg, zo ontvangen zijn leerlingen die nu ook van hem. Levensadem om weer te weten waartoe zij bestaan en geroepen zijn.

Hoe bijzonder het ook is dat bij Johannes Pasen en Pinksteren op één dag vallen, elders in het Nieuwe Testament (en ook in ons eigen leven) is dat nog niet het geval. Daar wordt gesproken over zeven weken tussen Pasen en Pinksteren, Een bijzondere tussentijd waarin met Jezus en zijn leerlingen veel gebeurt. Met als scharnierpunt het beeldende verhaal van Hemelvaart.

Nu is het met Hemelvaart als scharnierverhaal in de vrijzinnigheid niet erg florissant gesteld. De dienst op Hemelvaart werd lang geleden afgeschaft, omdat er toch geen historisch feit aan ten grondslag zou liggen. In de middeleeuwen wisten ze met het verhaal trouwens wel raad lees ik in een dikke biografie over Erasmus. Op Hemelvaart werden alle registers opengetrokken. Het was een spektakel waarbij onder glorieus gezang in de kerk een beeld van de gekruisigde Christus letterlijk omhoog getakeld werd om vervolgens door een geheim luikje in het twintig meter hoge gewelf aan het oog van het samengedromde publiek te worden onttrokken. Spectaculair genoeg, het oog wil ook wat, maar wellicht iets te veel van het goede voor onze moderne verlichte geest. Ik zal het hier vandaag dus niet herhalen, maar sta wel graag stil bij de betekenis die Hemelvaart ook voor ons zou kunnen hebben. Niet vanuit de optiek, wat is er nu precies met Jezus gebeurd? Wie kan daar het antwoord op geven? Wel vanuit de optiek van de leerlingen: hoe zal het met hen nu verder gaan?

Wat Hemelvaart voor de leerlingen zou kunnen betekenen komt op ontroerende wijze ter sprake in het gedicht 'Hemelvaart' van Gabriël Smit. Eerst is er de euforie van Pasen, de opstanding, gevolgd door Jezus' bemoedigende verschijningen. Te Emmaüs en zo verder. De leerlingen ervaren toch nog iets van hun Heer, 'een stem, een oogopslag, een trillend licht in hun midden'. Zij ervaren overkant, 'nu nog hier, zwijgend, maar straks overal opengebroken naar vruchtbare dalen geluk'. Het is het visioen van vrede en gerechtigheid, door Jezus beloofd en voorgeleefd. Na Pasen blijkt dat visioen ongebroken, soms is er al iets van te zien.

Maar dan komt Hemelvaart. Jezus wijkt opnieuw, nu definitief, en alles wordt onzeker als tevoren:

'...hij beloofde wel iets van kracht, maar wanneer? Zij stonden met lege handen, harten met nauwelijks nog vermoeden van toekomst, en voor ze konden vragen om zekerheid was hij verdwenen, ergens omhoog, achter een raadselachtige wolk.'

Opnieuw moeten de leerlingen leven tussen hoop en vrees. Vanuit die tussen Pasen en Hemelvaart ervaren bijzondere presentie van hun Heer moeten zij nu nogmaals afscheid van hem nemen, en wel definitief. Het is voor hen een zwaar gelag. Tijd van loslaten, van rouwen ook, van twijfel en onbegrip. Maar…, tegelijk blijkt het ook een tijd te worden van langzame overwinning van de angst voor een onbekende toekomst. Blijkt het achteraf een tijd te zijn geweest van groeiend inzicht. Inzicht in hun eigen nieuwe rol en verantwoordelijkheid. Ja, het is een tijd van geestelijke groei naar volwassenheid. Hun vaderlijke leraar verdwijnt achter de horizon, de leerlingen dienen in het vervolg zelf leraar te zijn.

Dat is even wennen, dat kost tijd. Gelukkig maar dat Pasen en Pinksteren nog niet op dezelfde dag vallen. Gelukkig maar dat na Pasen de leerlingen niet onmiddellijk in het diepe worden gegooid. Dat ze tijd krijgen om te groeien. Maar eens is het zover. Wie A zegt moet ook B zeggen.

Om nog een keer Gabriël Smit te citeren:

Maar uit het hulpeloos lege land rondom rezen onverhoeds twee mannen op, gestalten schitterwit, en klonken stemmen van vaste belofte: hij komt zoals hij is gegaan. En ook die mannen verdwenen weer, maar nu had het landschap een andere horizon, een verdere verte, midden op de dag iets van morgenlicht, en zwijgend in geluk daalden zij samen van de berg, terug naar de mensenstad.

Hemelse stemmen verzekeren de leerlingen dat Jezus eens zal terugkeren zoals hij is gegaan. Het is een verzekering die nieuw vertrouwen geeft en nieuwe moed. Ook al heeft hij hen verlaten, hij laat hen niet alleen. Midden op de dag zien de leerlingen toch weer 'een verdere verte', en daardoor gesterkt gaan zij Pinksteren tegemoet. Tot aan Jezus' wederkomst zijn zij nu zelf aan zet. Het is prachtig verbeeld in een vijftiende-eeuwse prentenbijbel. Bovenaan zien we de opstijgende Christusfiguur en beneden de knielende leerlingen die op aarde achtergebleven zijn. Vrouwen aan de ene, mannen aan de andere kant. Aan weerszijden van een bergje. We zien van Jezus alleen nog maar de zoom van zijn gewaad en zijn voeten. De rest verdwijnt achter wolken. Op het bergje zijn de afdrukken van zijn voeten duidelijk zichtbaar achtergebleven. In die voetsporen moeten de leerlingen nu treden, in die voetsporen mogen ze verder gaan.

Hoezo naar de hemel blijven staren? Aan de slag nu in woord en daad. De hemel heeft de touwtjes niet meer in handen. Uit Jezus' voetafdruk op aarde valt de inspiratie te putten om in zijn voetspoor verder te gaan.

De middeleeuwers hadden gelijk. Er gebeurt tussen Pasen en Pinksteren een hoop en Hemelvaart is absoluut de moeite waard om even bij stil te staan. Pas na Hemelvaart ligt de weg naar Pinksteren echt open. Dan zijn we zelf aan zet.

Amen

Gedicht 'Hemelvaart' – Gabriël Smit (25 februari 1910 – 23 mei 1981)

Wat hebben zij gezien? Er was
iets van u, een stem, een oogopslag,
een trillend licht in hun midden,
handen die andere wilden vinden,
een lichaam herinnering, doorzichtig
omringd binnen een landschap van
eindelijk vrede, iets van overkant,
nu nog hier, zwijgend, maar straks
overal opengebroken naar vruchtbare
dalen geluk : waar zij stonden
zagen zij het al allerwegen vervuld, over
het golvende land rondom stroomde
koren, oogsten te zwaar om te dragen,
psalmen van dank, want het zou eigen
zijn, hij had het beloofd, hij reikte
zelf de vlammende schoven aan,
de druiventrossen, de gouden raten
en het nieuwe lied.

Maar hij week,
alles scheen plotseling onzeker, hij

was er wel, maar toch ook niet,
hij scheen van het toegezegde rijk
niet te willen weten, hij beloofde wel
iets van kracht, maar wanneer? Zij
stonden met lege handen, harten met
nauwelijks nog vermoeden van toekomst
en voor ze konden vragen om zekerheid, was
hij verdwenen, ergens omhoog, achter
een raadselachtige wolk.

Maar uit
het hulpeloos lege land rondom rezen
onverhoeds twee mannen op, gestalten
schitterwit, en klonken stemmen van
vaste belofte: hij komt terug zoals
hij is gegaan. En ook die mannen
verdwenen weer, maar nu had het
landschap een andere horizon, een
verdere verte, midden op de dag
iets van morgenlicht, en zwijgend
in geluk daalden zij samen
van de berg, naar de mensenstad.